

Βιβλίο 1. Κεφάλαιο 30

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

1. Να διαπιστώσουν ποιες ήταν οι συνέπειες της ναυμαχίας για τους Κορινθίους και τους συμμάχους τους.
2. Να αντιληφθούν τους στόχους της εξωτερικής πολιτικής της Κέρκυρας και να κατανοήσουν την τακτική που ακολουθούσε απέναντι στην Κόρινθο.
3. Να γνωρίσουν τον τρόπο που μεταχειρίζονταν οι νικητές τους αιχμαλώτους σύμφωνα με το «δίκαιο» του πολέμου.

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

A. Ελεύθερης ανάπτυξης

1. Να γράψετε ποιες συνέπειες είχε για τους Κορινθίους η ήττα στη ναυμαχία της Λευκίμμης.
2. Γιατί οι Κερκυραίοι μεταχειρίστηκαν διαφορετικά τους Κορίνθιους αιχμαλώτους απ' ό,τι τους συμμάχους τους⁴⁴;
3. Ποια ήταν η δράση του κερκυραϊκού στόλου μετά τη ναυμαχία στη Λευκίμμη; Να αναφέρετε το χώρο που κινήθηκε, και τις επιχειρήσεις που πραγματοποίησε⁴⁵.
4. Να αξιολογήσετε την επιχειρησιακή δραστηριότητα των Κερκυραίων μετά τη νίκη τους στη Λευκίμμη. Ποιοι ήταν οι στόχοι των επιχειρήσεων αυτών και πόσο βοηθούσαν, κατά τη γνώμη σας, την Κέρκυρα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά μελλοντικές επιθετικές ενέργειες των Κορινθίων;

⁴⁴ Βλ. A. W. Gomme 1971, σσ. 164-165: «ἀπέκτειναν...: Το να πουλήσει κανείς ως σκλάβους ή να σκοτώσει ελεύθερους άνδρες που παραδόθηκαν μετά από πολιορκία ήταν μια πρακτική που επικράτησε κατά τη διάρκεια του πολέμου· αλλά αυτοί οι άνδρες ήσαν "ιδιώτες" η εκτέλεσή τους ήταν μια πράξη δικαιοσύνης, διότι οι χώρες στις οποίες ανήκαν δεν είχαν κηρύξει πόλεμο εναντίον της Κέρκυρας.» Απόδοση στα Ελληνικά: Γ. Γιαννικόπουλος.

⁴⁵ Βλέπε και χάρτες του σχολικού βιβλίου, σσ. 249 και 257.

5. Ποιος λόγος ανάγκασε τους Κορινθίους να επανέλθουν με το στόλο τους στο Ιόνιο και ποια τακτική ακολούθησαν αυτή τη φορά απέναντι στους Κερκυραίους;
6. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, οι Κερκυραίοι απέφυγαν νέα σύγκρουση με τους Κορινθίους και επέλεξαν αμυντική στάση απέναντί τους;

B. Σύνοψης απάντησης

1. *τροπαῖον*: Να εξηγήσετε σύντομα το περιεχόμενο του όρου.
2. Ποια τύχη είχαν όσοι συνελήφθησαν αιχμάλωτοι στη ναυμαχία;
3. Να γράψετε γιατί, σύμφωνα με τα στοιχεία του κειμένου, οι Κερκυραίοι έκαψαν την Κυλλήνη.
4. Μετά από πόσο χρονικό διάστημα αντέδρασαν οι Κορίνθιοι στη δράση του κερκυραϊκού στόλου στο Ιόνιο; Να το προσδιορίσετε με βάση τα στοιχεία του κειμένου.
5. *ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν*: Από ποιες ενέργειες των Κερκυραίων υπέφεραν οι σύμμαχοι των Κορινθίων;
6. Να σημειώσετε ποιες θέσεις κατέλαβε ο κορινθιακός στόλος, όταν βγήκε και πάλι στο Ιόνιο, για να σταματήσει τη δράση των Κερκυραίων⁴⁶.
7. Γιατί, σύμφωνα με τα στοιχεία του κειμένου, οι Κορίνθιοι επέλεξαν για αγκυροβόλιό τους το Άκτιο;
8. Με ποια ενέργειά τους απάντησαν οι Κερκυραίοι στην κίνηση του κορινθιακού στόλου;
9. Ποιες ήταν οι κινήσεις των δυο στόλων (Κορινθίων και Κερκυραίων) το καλοκαίρι του 434 π.Χ.
10. Να σημειώσετε όλες τις λέξεις, φράσεις ή προτάσεις του κειμένου που προσδιορίζουν χρονικά τις ενέργειες ή αποφάσεις των πρωταγωνιστών στο κεφάλαιο 30.

⁴⁶ Βλέπε και χάρτες του σχολικού βιβλίου, σσ. 249 και 257.

Παραδείγματα ερωτήσεων κλειστού τύπου

1. Να συνδέσετε τα ονόματα των Κερκυραίων και των Κορινθίων με τις ενέργειες που τους αντιστοιχούν.

Κορίνθιοι ▶

*τροπαῖον ἔστησαν ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ
ἠσσημένοι ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου
ἐκράτουν τῆς θαλάσσης ἀπάσης
καὶ Κυλλήνην ἐνέπρησαν*

Κερκυραῖοι ▶

*ἔπεμψαν ναῦς καὶ στρατιὰν
ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἄκτιω
ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ*

2. Να σημειώσετε με X τη σωστή απάντηση στις ακόλουθες ερωτήσεις και να αναφέρετε χωρία του κειμένου που τεκμηριώνουν την επιλογή σας.

- α. Ποια τύχη είχαν οι αιχμάλωτοι των Κερκυραίων μετά τη ναυμαχία.
- Θανατώθηκαν όλοι.
 Πουλήθηκαν ως δούλοι.
 Οι Κορίνθιοι παρέμειναν κρατούμενοι, όλοι οι άλλοι θανατώθηκαν.
 Όλοι αφέθηκαν ελεύθεροι.
- β. Για ποιο λόγο οι Κορίνθιοι έστειλαν στρατό και στόλο στο Άκτιο, σύμφωνα με τα στοιχεία του κειμένου;
- Για προστασία των συμμάχων τους από τις επιθέσεις των Κερκυραίων.
 Για να προωθήσουν νέους εποίκους στην Επίδαμνο.
 Για να ετοιμάσουν απόβαση στην Κέρκυρα.
 Για να στρατολογήσουν νέους μισθοφόρους για το στόλο τους.

2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Να συμπληρώσετε τα κενά του πίνακα με τους κατάλληλους τύπους των αντωνυμιών ἄπας (στη στήλη Α) και ὅς (στη στήλη Γ), όπως στο παράδειγμα.

A	B	Γ
ἀπάσης	τῆς Λευκάδος	ἧς
	τοὺς ἄλλους	
	τῷ θέρει	
	τῶν Κορινθίων	
	τὴν στρατιὰν	
	αἱ πόλεις	
	τὰ χωρία	
	τῶν θαλασσῶν	
	ταῖς ναυσὶ	

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που δίνεται στην παρένθεση.

Ἐπειδὴ δὲ, ὧ Κορίνθιοι, _____ (ἠττά-ομαι > ἠττώ-μαι ἢ ἠσά-ομαι > ἠσῶμαι: υπερσυντέλικος, ἀ' πληθυντικό πρόσωπο) ταῖς ναυσὶν, ὑμεῖς _____ (ἀναχωρῶ: οριστική παρακειμένου) ἐπ' οἴκου. Νῦν δὲ τῆς _____ (θάλασσα) ἀπάσης τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ _____ (χωρίον) _____ (κρατέ-ω > κρατῶ: ενεστώτας) οἱ Κερκυραῖοι. Ἡμεῖς δὲ, οἱ _____ (ξύμμαχος) ὑμῶν, τῶν Κερκυραίων _____ (ἐπιπλέω: μετοχή ενεστ.) _____ (φθείρομαι: ενεστώτας). Διὸ οὖν, Κορίνθιοι, ἐν τούτῳ τῷ _____ (θέρος) ναῦς καὶ στρατιὰν _____ (πέμπω: προστακτική αορίστου) καὶ ἐπὶ τῷ Ἄκτιῳ _____ (στρατοπεδεύω: προστακτική αορίστου), ἵνα τὴν Λευκάδα καὶ τὰς ἄλλας _____ (πόλις), ὅσαι ὑμῖν _____ (φίλιος) εἰσὶν, _____ (φυλάττω: υποτακτική ενεστώτα)

3. Να μεταγράψετε το ακόλουθο κείμενο μεταφέροντας τα ρήματα σε α' πληθ. πρόσωπο.

Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τρόπαιον ἔστησαν ἐπὶ τῇ Λευκίμῃ καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὖς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον. Ὑστερον δὲ ἔπλευσαν ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν καὶ τῆς γῆς ἔτεμον καὶ Κυλλήνην ἐνέπρησαν. Τοῦ χρόνου δὲ τὸ πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον.

Να αρχίσετε ως εξής: «Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμεῖς οἱ Κερκυραῖοι ...»

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. *Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι ... τοὺς μὲν ἄλλους οὖς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν.* Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση.
2. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τη σωστή συντακτική λειτουργία των λέξεων στο κείμενο και να γράψετε από ποια λέξη εξαρτώνται ή ποια προσδιορίζουν.

- α. αἰχμαλώτους:
- κατηγορούμενο στο _____
 - κατηγορούμενο αντικειμένου στο _____
 - αντικείμενο στο _____
 - επιθ. προσδ. στο _____
 - επιρρημ. κατηγορ. στο _____
- β. τοῦ χρόνου:
- γενική κτητική στο _____
 - αντικείμενο στο _____
 - γενική διαιρετ. στο _____
 - επιρρ. προσδ. χρόνου _____
 - γενική υποκειμενική στο _____
- γ. σφίσι:
- δοτική προσωπική στο _____
 - δοτική της αιτίας στο _____
 - δοτική αντικειμενική στο _____
 - αντικείμενο στο _____
 - δοτική της αναφοράς στο _____

3. Να συνδέσετε τα ρήματα της στήλης Α με την κατηγορία στην οποία ανήκουν στη στήλη Β.

A	B
ἔλαβον ▶	
ἐκράτουν ▶	δίπτωτο
παρέσχον ▶	
ἐπόνουν ▶	μονόπτωτο
ἐστρατοπεδεύοντο ▶	
ἦσαν ▶	συνδετικό
ἐπέπλεον ▶	
ἀνεχώρησαν ▶	αμετάβατο

4. Να υπογραμμίσετε το σωστό συντακτικό είδος των δευτερευουσών προτάσεων του κειμένου και να γράψετε με ποιους άλλους συνδέσμους εισάγονται αυτού του είδους οι προτάσεις.

α. ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἠσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου:

☞ είναι πρόταση δευτερεύουσα **αιτιολογική** **χρονική**

β. ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις:

☞ είναι πρόταση δευτερεύουσα **ειδική** **αιτιολογική**

γ. μέχρι οὗ Κορίνθιοι ... πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιάν, ..., ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ:

☞ είναι πρόταση δευτερεύουσα **χρονική** **τελική**

δ. ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν:

☞ είναι πρόταση δευτερεύουσα **χρονική** **αιτιολογική**

4. Λεξιλογικές - σημασιολογικές ασκήσεις

1. εἶχον, ἔλαβον, ἐκράτουν: Να εξηγήσετε ποια σημασία έχουν τα ρήματα στο κείμενο⁴⁷.

⁴⁷ ἔχω = κρατώ, λαμβάνω = συλλαμβάνω, κρατῶ = κυριαρχώ.

2. Να γράψετε τα αντώνυμα των λέξεων στην αρχαία ελληνική. Αν είναι κλιτές λέξεις στον ίδιο τύπο⁴⁸.

α.	αίχμαλώτους:	_____
β.	ὑστερον:	_____
γ.	ἀνεχώρησαν:	_____
δ.	θαλάσσης:	_____
ε.	θέρει:	_____
στ.	φίλιαι:	_____
ζ.	τὸ πλεῖστον:	_____

3. Να συνδέσετε κάθε λέξη της αρχαίας με τις ομόρριζές της στη νέα ελληνική⁴⁹.

	θερινός		νεύμα
	θεραπεία		νηοπομπή
α. θέρος ▶	θεριό	β. ναῦς ▶	νιπήρας
	θεριστής		επίνειο
	θερίζω		ναυτία
	φιλέτο		χωριάτης
	φίλημα		χωρατό
γ. φίλιος ▶	φιλικός	δ. χωρίο ▶	χορευτής
	φίλημα		χωράφι
	φύλο		χρέωση

4. Οἶκος, γῆ, πεζόν, χρήματα: Να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις ως α' ή β' συνθετικό και να γράψετε για καθεμιά τουλάχιστον τέσσερις σύνθετες λέξεις στη νέα ελληνική. Κατόπιν επιλέγοντας μια από τις τέσσερις να σχηματίσετε προτάσεις⁵⁰.

⁴⁸ ἔλευθέρους, πρῶτον, ἀφίκοντο, γῆς, χειμῶνι, ἐχθραί, τὸ ἐλάχιστον.

⁴⁹ Δεν είναι ομόρριζες οι: α. θεραπεία, θεριό, β. νεύμα, νιπήρας, γ. φιλέτο, φύλο, δ. χορευτής, χρέωση.

⁵⁰ Π.χ. οικογένεια - οικοτρόφος - ἐνοικος - οικοσύστημα, υπόγειο - γεωμετρία - απογείωση - γεώτρηση, πεζοπόρος - πεζογραφία - πεζοδρόμιο - πεζοναύτης, χρηματαποστολή - φιλοχρήματος - χρηματοδότης - χρηματοκιβώτιο.

5. Εργασίες για το σπίτι

1. Να περιγράψετε τη δράση των Κερκυραίων μετά τη νίκη τους στη Λευκίμη και να αναφέρετε τις εξηγήσεις που δίνει ο Θουκυδίδης για ορισμένες από τις ενέργειές τους.
2. Να αναφερθείτε συνοπτικά σε όλη την κρίση που δημιουργήθηκε με το ζήτημα της Επιδάμνου και να επισημάνετε ιδιαίτερος όσες από τις ενέργειες των εμπλεκομένων οδήγησαν στη ναυμαχία της Λευκίμης μεταξύ Κερκυραίων και Κορινθίων. Πώς θα μπορούσε, κατά τη γνώμη σας, να αποφευχθεί η σύγκρουση και οι καταστροφές που ακολούθησαν;